

FUTURA

Futura 15+
Pedagoško gradivo
Avtorica: Tina Poglajen

KAZALO

UVODNA BESEDA	3
O FILMU	4
Filmografski podatki	4
Vsebina	5
O avtorjih	7
Režiserji o filmu	8
Odzivi	9
IZHODIŠČA ZA POGOVOR PRED OGLEDOM FILMA	9
POGOVOR PO OGLEDU FILMA	11
O prihodnosti dela, prekarnosti	11
O družbenih razlikah	12
O izseljevanju	12
O družbenih spremembah	14
O oblikovni plati filma	15
MOJA FUTURA: SPODBUDA K FILMSKEMU USTVARJANJU	17

Kolofon / Futura

Gradivo za učitelje in starše

Avtorica: Tina Poglajen

Uredila: Barbara Kelbl

Urednik video vsebin Moja Futura: Matej Bandelj

Oblikovanje: Matej Bandelj

Jezikovni pregled: Mojca Hudolin

Slikovno gradivo: The Match Factory, Demiurg

Izdala v elektronski obliki: 2022, Demiurg – Posredovanje in promocija v kulturi, zanj

Cvetka Flakus; in Javni zavod Kinodvor, zanj Metka Dariš

UVODNA BESEDA

Futura je dokumentarni film o prihodnosti skozi oči italijanske mladine, fantov in deklet, ki še ne vedo, kaj jih čaka, a morda to že čutijo. *Futura* je skupinski film režijskega kolektiva Pietra Marcella, Francesca Munzija in Alice Rohrwacher, reportaža, ki razišče, kako si svojo prihodnost predstavljajo mladi med 15. in 20. letom. Sestavlja ga niz pogovorov z mladimi, posnet na dolgem potovanju po Italiji, od Benetk, Neaplja, Palerma, Milana in Rima pa do Pise, Brescie in Genove. Pogovore povezujejo glas pripovedovalke, izvirna filmska glasba in arhivski posnetki. Film je portret časa, kot ga vidi skupina najstnikov in najstnic, ki pripovedujejo o krajih, kjer živijo, o svojih sanjah, o pričakovanjih, željah in strahovih.

Pietro Marcello, Francesco Munzi in Alice Rohrwacher so s snemanjem filma začeli pozimi leta 2020, nato pa je v predvideni načrt posegla epidemija. Mladi, ki že tako niso verjeli, da zanje v Italiji obstaja prihodnost, z grozo ugotovijo, da je praznina naenkrat še močnejše vdrla v sedanost: ne le da zanje ni služb in varnosti v odraslem življenju, epidemija jim odvzame tudi brezskrbno mladost, normalno šolanje ali študij, od vrstnikov in prijateljev pa so ločeni že predčasno.

Kljub temu da je *Futura* umeščena v Italijo, v njej prepoznamo tudi slovenske težave. Prihodnost mladih je tudi pri nas negotova, morda bolj kot kdaj prej. Mladi se zavedajo, da bo okoljski dolg prejšnjih generacij zelo zapletel njihovo odraslo življenje. Priča so gospodarskim in političnim pretresom, ki zaznamujejo njihovo okolje, vendar nanje nimajo veliko vpliva. Kljub velikim besedam o pomenu mladosti so bili spregledani, ko je država njihov dostop do kakovostnega šolanja v živo postavila na zadnje mesto ali so bili za svoje protestiranje in izražanje mnenja celo kaznovani. In ne nazadnje, že pred epidemijo je marsikdo poznal koga, ki se je v iskanju boljšega življenja odselil drugam, in morda o tem že zdaj razmišljajo tudi sami. Mladi odraščajo v svet, ki je popolnoma drugačen od sveta njihovih staršev; razviti bodo morali popolnoma svoje načine, kako se s težavami sveta spoprijemati.

○ FILMU

Filmografski podatki

Slovenski in izvirni naslov: *Futura*

Država in leto produkcije: Italija, 2021 (v italijanščini)

Tehnični podatki: DCP, barvni, 110 minut

Režija: Pietro Marcello, Francesco Munzi, Alice Rohrwacher

Scenarij: Pietro Marcello, Francesco Munzi, Alice Rohrwacher

Fotografija: Ilyà Sapeha

Montaža: Aline Hervé

Zvok: Marta Billingsley

Glasba: Marco Messina, Sacha Ricci

Producent: Alessio Lazzareschi

Festivali in nagrade: Mednarodni filmski festival v Cannesu 2021 (sklop 15 dni režiserjev, nominacija za zlato oko), Mednarodni filmski festival v Torontu 2021 (sklop Valovna dolžina), Mednarodni festival dokumentarnega filma v Amsterdamu – IDFA 2021, Mednarodni filmski festival v New Yorku 2021

Vsebina

Podeželska Italija, ob morju. Pripovedovalka razloži odločitev za nastanek filma pozimi, v zgodnjem letu 2020. Ustvarjalci so se napotili po »lepi deželi« Italiji, če jo tako lahko sploh še imenujejo, in skupine mladih spraševali, kako si predstavljajo prihodnost. Vidimo obraze mladih, ki še niso odrasli in niso več otroci, a se morajo spopadati s tegobami odrasčanja – so »postajajoči«.

V Mariglianelli v bližini Neaplja si mlada dekleta predstavljajo, da bodo v prihodnosti poročene. Nekatere mislijo, da mora družino preživljati moški, druge pa ne. Pravijo, da v Italiji ni prihodnosti. Želijo si, da bi bila bolj strpna do različnih spolnih usmerjenosti, veroizpovedi itd. V Cagliariu mladi fantje trenirajo boks. Vedo, da zanje v Italiji ni prihodnosti v smislu denarja, zaposlitve, sploh v boksu, zato si želijo drugam. Edini šport, ki v Italiji kaj šteje, je po njihovem nogomet, in jezi jih, da nogometaši v primerjavi z drugimi ljudmi, ki trdo delajo, toliko zaslužijo. Pravijo, da bi morali, da bi se kaj spremenilo, protestirati vsi v državi, sami pa se počutijo nemočne.

V Castelgiorgiou v bližini Ternija, na podeželju, mladi fantje pravijo, da se zanje mladost že končuje. Po končanem šolanju ne bodo imeli več toliko časa kot prej, saj bodo morali delati. Bojijo se, da bodo izgubili prijatelje, se oddaljili – v majhnem kraju, kot je Castelgiorgio, namreč služb ni na pretek, zato bodo morali drugam, čeprav jih to ne mika.

Rim. Mladi intelektualci so ustanovili revijo, ki se posveča mladinskim vprašanjem. Po mnenju enega od njih ima Italija velike težave, a izselitev zanj ni rešitev, temveč le beg. Meni, da je pošiljanje otrok na študij v tujino domoljubno dejanje, saj lahko razmere doma spremeniš le potem, ko vidiš, kako je drugod. Druga skupina mladih meni, da mediji ne obravnavajo resničnih težav študentov in delavcev, kot je prekarnost, ki ponuja le navidezno svobodo. Zanje je problematičen tudi sodobni individualizem, medtem ko skupnosti, kolektivi, izgubljajo moč. Če ne bo sprememb, jih čaka težka prihodnost, pravijo.

Nichelino v bližini Torina, romsko naselje. Mlada dekleta pričakujejo težko prihodnost. Želijo si stvari, ki so si jih želeli njihovi starši: službo, avto, stanovanje, družino. Sedanost je prinesla tudi kaj dobrega: na primer manj konservativno okolje. Menijo, da so morali njihovi starši odrasti prej kot oni. V Pratolungu pri Grossetu mladeniča kljub nedonosnosti kmetijstva razmišljata, da bi nadaljevala z delom na družinskih kmetijah.

Sledi odlomek iz črno-belega Pasolinijevega filma *Zborovanja v ljubezni* (*Comizi d'amore*) iz leta 1965, v katerem mladi pripovedujejo, kakšne knjige imajo doma. Enemu je všeč Odiseja. Drugi recitira pesem Martinovo Giosueja Carduccija. Za njimi je povojna Italija, vasica z razpadajočimi hišami.

Neapelj. V Montesantu je skupina mladih, ki želijo postati igralci. Izobrazba zanje ni povezana z zaposlitvijo, saj so jim na voljo službe, kot je pomivanje posode. Razgledanost je zanje pomembna, ker se ne želijo osramotiti. Zdi se jim, da bi morali imeti pravico do šolanja, saj si ga vsak ne more privoščiti. Mladi ne morejo do služb, delajo za nizke plače ali pa na črno – povsod v Italiji, a še posebno v Neaplju. To postane še večja težava, če si želiš ustvariti družino.

Snemanje filma prekine izbruh pandemije covid-19. Študentje odhajajo z univerz, dekletelovadi na terasi, ulice so prazne. Na gostinski šoli v okolici Milana je vzdušje turobno, vsi nosijo maske. Mladi so prikrajšani za druženje in razvedrilo. Dekleta s kozmetične šole v bližini Neaplja pripovedujejo, kako so preživele epidemijo. Druge govorijo o tem, kako je epidemija spremenila svet in poudarila pomen tehnologije. Počutijo se manj svobodne od svojih staršev; po svetu je zavladal strah. Mlad Rimljan meni, da družabna omrežja družbi škodujejo.

Palermo. Mladi se v parku veselijo konca karantene. Čutijo potrebo, da bi zapustili Sicilijo, Italijo, saj je tam njihova prihodnost pod velikim vprašajem. Sprašujejo se o pomenu življenja, ki ga preživiš tako, da večino časa delaš; skrbi jih naraščajoči individualizem. Zavedajo se, da imajo mladi iz revnejših sosesk Palerma veliko manj možnosti, da bi delali na področju umetnosti, kar si želijo sami. Film se nato preseli v eno izmed takih sosesk. Mladi ne znajo odgovoriti, kako si predstavljajo prihodnost, so v zadregi. Fantje si želijo postati nogometaši, vojaki, dekleta zdravnica. V soseski manjka nogometno igrišče, ker zanj ni sredstev. Sledi odlomek iz Pasolinijevih *Zborovanj v ljubezni* v isti soseski; slišimo, da so država, ustava, sodstvo in pravo tu le besede brez pomena in smisla. Mladi se v primerjavi z odraslimi počutijo nemočne; ne zdi se jim pametnejši ali modrejši od njih. Menijo, da mediji ne govorijo o njihovih problemih, le o davkih, pokojninah in o priseljevanju. Italija se jim ne zdi država zanje.

Pasolinijeva *Zborovanja v ljubezni*: deček pripoveduje o trakovih, ki jih dobi za nagrado za branje in poštevanko. Drugi postreže kavo odraslim.

V centru za mladostnike v Liguriji mladi priseljenci pripovedujejo, da se jim zdi Italija super. Prepirajo se o tem, ali bi ukinitvev denarja prinesla več enakosti in ali je enakost sploh dobra stvar.

Pripovedovalka pove, da je med epidemijo film nehote postajal dnevnik okuženega družbenega razpoloženja. Benečani se pogovarjajo, da so se končno znebili turistov, a s tem tudi rednega prihodka. Prihodnost jih skrbi – denar ni vse, a brez denarja si po njihovem težko srečen. Drugi se bojijo, ker že zdaj izginjajo delovna mesta, za katera se šolajo. Tretji so se znašli na šolah, ki jih sploh ne zanimajo, ker so se morali odločiti prezgodaj. Pogovarjajo se o pomenu študija – ki pomeni opolnomočenje, če že ne zaposlitve; drugi menijo, da je predpogoj za svobodo. Nekateri študirajo, ker nimajo nič drugega za početi. Pričakujejo, da bodo skozi študij humanistike bolje razumeli, kaj pomeni biti človek.

Protest mladih proti podnebnim spremembam. V Milanu so dijaki zasedli gimnazijo v protest proti državi, ki ne vlaga v mlade in jih postavlja na zadnje mesto. Njihovo izobraževanje je močno prizadela epidemija. Mladi imajo veliko več duševnih težav, manj možnosti za zaposlitev. Težje se odselijo od svojih staršev.

Člani in članice genovskega pevskega zbora pravijo, da je zanje bolj od posameznika pomemben kolektiv, a ne vedo zares, kaj se je v njihovem mestu, na njihovi šoli, zgodilo leta 2001, v času protestov proti vrhu G8. V opravičilo povedo, da so se rodili med letoma 2002 in 2004, o protestih pa jim ni nihče nič povedal.

Arhivski posnetki iz tistega časa: razbito okno, okrvavljen radiator in tla. Posnetki korakajoče čete policistov v bojni opremi, mirnih protestnikov, ki pojejo, ploskajo. Izbruhne nasilje. Policijski kombi zbije pešca, šolo preleti helikopter, vanjo vdrejo oboroženi policisti, ki do krvi pretepejo tam speče dijake. Nekatere odvedejo, druge, ranjene, odpeljejo na nosilih.

V okolici Milana mlad fant pripoveduje, da se boji policije in oblasti, njihovega nadzora. Pripovedovalka se sprašuje, kako bodo na ta film o prihodnosti gledali čez 20 let.

O avtorjih

Pietro Marcello se je rodil leta 1976 v Caserti v pokrajini Campania v Italiji. Na Akademiji lepih umetnosti v Neaplju je študiral slikarstvo, šele potem pa se lotil snemanja svojih prvih filmov. Ti so se uvrstili na številne festivale in prejeli tudi razne nagrade. *La bocca del lupo* (2009) je na primer prejel nagrado na Berlinalu. Njegov film *Martin Eden* so premierno prikazali na festivalu v Benetkah v glavnem tekmovalnem programu, zatem pa je po vsem svetu prejel ogromno nagrad, začeniši z nagrado za najboljšega igralca v Benetkah in nagrado platform na mednarodnem filmskem festivalu v Torontu.

Alice Rohrwacher se je rodila leta 1982 v Fiesolu, v italijanski Toskani. Na univerzi v Torinu je diplomirala iz književnosti in filozofije. Pri 29 letih je posnela svoj prvi film *Corpo Celeste* (2011), ki so ga premierno prikazali v Cannesu v sklopu 15 dni režiserjev. Sledila sta filma *Čudesà*, dobitnik velike nagrade žirije v Cannesu leta 2014, in *Srečen kot Lazzaro*, ki je na istem festivalu leta 2018 osvojil nagrado za najboljši scenarij.

Francesco Munzi se je leta 1969 rodil v Rimu. Najprej je študiral politologijo, potem pa diplomiral iz filmske režije na rimskem Centru eksperimentalne filmske fotografije. Njegov prvi film, *Saimir* (2004), je prejel nagrado na beneškem filmskem festivalu, sledeča filma, *Il resto della notte* (2008) in *Anime nere* (2014) pa sta potovala po veliko mednarodnih filmskih festivalih.

Režiserji o filmu

»Srečali smo se konec leta 2019, saj smo hoteli skupaj posneti film. Skozi leta ustvarjanja smo vsi naleteli na prošnje, naj prispevamo h kolektivnim projektom in posnamemo kakšno epizodo za antologijske filme. Zdelo se nam je, da to vendarle ni prava kolektivna izkušnja, ki bi jo zares delili z drugimi režiserji. Skupno delo za nas namreč pomeni drug drugega opazovati. Zato smo od vsega začetka hoteli narediti resnično skupinsko delo, kjer bi ideja skupnosti prežela ves projekt. Želeli smo, da pestrost ne bi veljala le za eno samo epizodo, temveč za množstvo režijskih pristopov – gre za kinematografsko obliko iz preteklosti, ki se danes redko pojavlja.

Iz te želje se je rodila *Futura*, skupinsko delo, ki želi predstaviti italijansko mladino ter skozi njihove oči in glasove naslikati sliko Italije. Gre za 'film občutkov', ki mladostnike nastavi kot ogledalo odraslim. *Futura* ni observacijski dokumentarec in le delno sodi v širok razpon 'filma resničnosti'. Gre za reportažo v njeni najžlahtnejši obliki. Ko smo jo delali, smo se zgodbam, ki smo jih pripovedovali, popolnoma predali – stopili smo iz vloge režiserjev in v vlogo prič. Bili smo zgolj izvajalci, ki želijo priskrbeti posneti dokument, pripravljen za vpis v nekakšen arhiv sodobne zgodovine. Ko smo film montirali, smo kopali po arhivu in podobe spet povlekli na dan. Takrat smo bili dovolj nepristranski, da smo lahko ustvarili odnos med posnetkom in sedanjostjo.« - Pietro Marcello, Francesco Munzi, Alice Rohrwacher

Odzivi

»Alice Rohrwacher, Pietro Marcello in Francesco Munzi, trije najzanimivejši italijanski režiserji, ki so se pojavili v zadnjih letih, so se lotili skupnega dela in dali glas mladim, ki niso več otroci, a tudi ne odrasli – tisti v vmesnem prostoru, postajajoči, kot jim pravijo v filmu.« - Vittoria Scarpa, *Cineuropa*

»Nihče od nas ne ve, kaj prinaša prihodnost, vendar je takšen film opomnik, zakaj bi nam bilo mar.« - AO Scott, *NY Times*

»*Futura*, ki se osredotoča na upe in strahove naslednje generacije, je posnetek tega, kar lahko čaka Italijo.« - Allan Hunter, *Screen International*

»Film *Futura* je neizogibno spremenila pandemija covid-19. Postal je živa, nujna časovna kapsula – film, ki je v nekaterih pogledih odmaknjen in oddaljen, v drugih pa se lahko z njim vse preveč poistovetimo.«
- Lawrence Garcia, *AV Club*

IZHODIŠČA ZA POGOVOR PRED OGLEDOM FILMA

Generacija Z, kot jo nekateri imenujejo – to so mladi, rojeni po letu 1996 – ni sooblikovala sveta, v katerem živi. Nekateri nimajo še niti volilne pravice, a so se že prisiljeni soočiti s težavami sveta, ki ključno določajo njihovo dejanskost ali pa jo bodo v bližnji prihodnosti. Epidemija je odločilno spremenila družbeno, politično in gospodarsko krajino, v katero odraščajo in jo je nepovratno zaznamovala že finančna kriza minulega desetletja; za mnoge je prekinila ali vsaj močno otežila leta šolanja. Tisti, ki so dovolj stari, da delajo, so v mnogih državah po svetu delo med vsemi starostnimi skupinami izgubili najprej, tudi zato, ker jih je veliko delalo v storitvenem sektorju, ki je bil med najbolj prizadetimi – četudi so na poti, da bodo najbolj izobražena generacija doslej, avtohtoni prebivalci sodobnega digitalnega sveta, saj se življenja pred njim sploh ne spominjajo.

Futura predstavi upe, strahove in vizije prihodnosti mladih v Italiji – iz vasi in mest, s severa in juga, iz različnih sosek istega mesta; mladih različnih etničnih pripadnosti in socialnih slojev, denimo Romov, priseljencev, študentov humanistike, učencev poklicnih šol. Z dijaki in dijakinjami se pred ogledom filma pogovorite, kako si oni predstavljajo prihodnost. Vedo, kakšen poklic bi radi opravljali?

Kako si predstavljajo svoje življenje v prihodnosti? Kje bodo stanovali? Bodo imeli družino? Avto? Bodo zaslužili dovolj za udobno življenje?

Pogovor lahko navežete tudi na vprašanje, kako predstave o prihodnosti določa družinsko ozadje mladih ali to, od kod prihajajo. Imajo družine, ki se ukvarjajo z določeno dejavnostjo ali poslom? Čutijo željo, morda pritisk, da bi tudi sami delali na tem področju? Bi radi po poklicu postali kaj podobnega ali kaj čisto drugačnega kot njihovi starši? Kako vpliva na njihovo predstavo o prihodnosti kraj, kjer živijo – na podeželju ali v mestu?

Vprašajte jih, ali poznajo koga, ki se je odselil v tujino. Kam? V kakšno drugo evropsko državo, ZDA, v Avstralijo? Zakaj ravno tja in zakaj ne kam drugam? Kaj tam počne, se namerava vrniti? Zakaj mislijo, da se je odločil, odločila za selitev? Ali si predstavljajo, da bi se, ko odrastejo, tudi sami odselili iz Slovenije in življenje začeli v kakšni drugi državi? V kateri? Kaj bi se moralo zgoditi, da bi se za to odločili? Kako si predstavljajo življenje v novi državi? Za kaj vse bi morali poskrbeti? Kaj bi bilo drugače kot v Sloveniji?

POGOVOR PO OGLEDU FILMA

O prihodnosti dela, prekarnosti

Prva generacija, ki je doživela prelom »tradicionalnih« načinov dela, kot so ga poznali v 20. stoletju, so bili milenijci, ki so šolanje končevali prav v času finančne krize. Ta je svet in z njim trg dela odločilno spremenila in ti mladi odrasli so tako vstopili na trg dela, ki je bil popolnoma drugačen od tistega, na katerega so jih pripravljali. Generacija Z je od njih podedovala »fleksibilne« oblike zaposlitve, prekarno delo, pri nas bodisi z bolj ali manj rednim izplačevanjem honorarjev, študentskimi napotnicami, avtorskimi in drugačnimi pogodbami ali samozaposlenostjo. Redna zaposlitev za nedoločen čas s plačanimi bolniškimi odsotnostmi, dopusti in regresii, ki so jo njihovi starši imeli za samoumevno, je na veliko področjih prej izjema kot pravilo; še več, postala je skorajda privilegij in ne več pravica. Ker generacija Z varnih oblik zaposlitve nikoli ni poznala, marsikdo tega sploh ne pričakuje. Za mnoge je celo postalo bistveno, da so jim na voljo fleksibilnost, možnost za delo na daljavo in od doma, sproščeno, nehierarhično delovno okolje, delo, ki poleg preživetja omogoča tudi samouresničitev, občutek izpolnitve ter je v skladu z njihovimi vrednotami in ideali.

Ali so mladi v filmu *Futura* glede prihodnosti pesimistični ali optimistični? Zakaj? Kakšni so njihovi načrti? Kakšne težave pričakujejo mladi Italijani in Italijanke v prihodnosti – kaj jih pri tem ovira? Kje je težava – na osebni, skupnostni, državni, globalni ravni?

Ali o svoji prihodnosti zdaj razmišljate drugače kot pred ogledom filma? Kako ste se počutili ob poslušanju odgovorov mladih? Je film izpostavil težave, na katere bi lahko naleteli tudi sami, ko odrastete? Ste se z njimi glede kakšne stvari poistovetili ali se vam zdi, da živijo popolnoma drugačna življenja od vaših?

Že veste, kaj bi radi bili po poklicu? Če veste, koliko časa že? Ali se je vaš pogled na izbrani poklic skozi leta kaj spremenil? Kaj o vaši izbiri menijo starši? Če še ne veste, kaj si želite – ali čutite pritisk, da se morate odločiti že zdaj? Kakšne prednosti in kakšne slabosti ima vaš poklic? Ali bo to delo, s katerim se boste lahko preživljali? Kakšni delovni pogoji so v tem poklicu – ali poznate koga, ki to delo že opravlja?

Kaj vam je pri izbiri poklica pomembno? Varnost, plačilo, lokacija dela, fleksibilnost, vrednote? Ali si predstavljate, da boste delo opravljali na podoben način kot vaši starši? Kaj bi spremenili, kaj bi želeli drugače?

O družbenih razlikah

Film zajame poglede na prihodnost zelo različnih mladostnikov in mladostnic. Ne razlikujejo se le po tem, ali živijo na severu ali na jugu Apeninskega polotoka, temveč prihajajo tudi iz različnih sosesk, etničnih skupin, družbenih slojev – med njimi so Romi, priseljenci, študenti humanistike, bodoči igralci, boksarji, učenci poklicnih šol, kot sta kozmetična ali kuharska. Priseljencem se glede na pretekle izkušnje Italija zdi boljša, Italijanom pa slabša, brez možnosti za zaposlitev. Fantje iz revnejših predelov bi bili radi nogometaši, dekleta kozmetičarke, bolj verjamejo v tradicionalne vloge spolov v družini in družbi. Mladi intelektualci o težavah Italije razmišljajo bolj sistemsko, študij v tujini vidijo kot nujnost, ne kot privilegij.

Kako po ogledu filma razmišljate o različnih prihodnostih teh mladih ljudi? Kako se bo prihodnost deklet iz romske skupnosti razlikovala od prihodnosti študentov humanistike v Rimu? Kaj pa razlike med mladimi na severu in na jugu Italije? Med fanti in dekleti? Med tistimi iz revnejših in tistimi iz bogatejših družin?

Ali podobne razlike vidite v Sloveniji – kakšne? Kako se vaša predstava o prihodnosti razlikuje od vrstnikov in vrstnic? Zakaj? Kaj nanjo vpliva? So razlike že med vašimi starši?

O izseljevanju

Slovenci so se skozi zgodovino obširneje izseljevali v treh valovih: konec 19. in na začetku 20. stoletja, med obema vojnoma in po 2. svetovni vojni. Razlogi za izseljevanje so bili različni, odhajali pa so predvsem moški, ki so jim včasih sledile družine, drugič pa ne. Med letoma 1815 in 1915 je sicer svoje države zapustilo kar 30 milijonov Evropejcev, ki so odhajali predvsem v ZDA. Slovenci so večinoma odhajali zaradi revščine; kmetijstvo je bilo v Avstrijskem cesarstvu slabo razvito, s prihodom železnice pa še manj konkurenčno. Po letu 1924 so ZDA priseljevanje omejile in Evropejci so pričeli odhajati tudi v Kanado; Slovenci, ki pri nas niso našli dela, pa so se preusmerili tudi v zahodnoevropske države. Tem je primanjkovalo delovne sile, zato so priseljence iz vzhodne in osrednje Evrope rade sprejemale. Po drugi svetovni vojni je prišlo do vala političnih izselitev nekdanjih domobrancev in drugih nasprotnikov novega komunističnega režima. Ti so odhajali predvsem v Argentino in Avstralijo.

V zadnjih letih se iz držav zahodnega Balkana in tudi Slovenije množično izseljujejo predvsem mladi, večinoma izobraženi ljudje. Kot razloge največkrat navajajo slab ekonomski položaj, razmerje med plačo in stroški življenja, priložnosti za zaposlitev, pa tudi korupcijo in klientelizem. Prebivalstvo se zato – demografsko gledano – stara. Tudi v Sloveniji se število državljanov zmanjšuje, a to ni toliko opazno zaradi priseljevanja tujih državljanov. Med letoma 2014 in 2018 se je sicer izselilo skoraj 11.000 Slovencev.

Velika težava slovenske družbe je »beg možganov«. Kaj to pomeni, zakaj pride do bega možganov? Zakaj je slabo, če ti mladi ostanejo v tujini in se ne vrnejo več domov? Pogovorite se o tem, kateri življenjski pogoji ali politične in gospodarske razmere so v različnih državah boljše (ali slabše) kot pri nas, ter o tem, kaj je tisto, kar mlade ljudi pripravi do tega, da se odselijo v tujino. Kaj beg možganov za državo pomeni dolgoročno? Kakšne ukrepe bi morala država sprejeti, da bi ga zajezila – kaj bi se moralo spremeniti? Kaj je tisto, zaradi česar se mladi ljudje odločijo oditi v tujino? Kaj povedo mladi Italijani in Italijanke v filmu?

Imate morda sorodnike, ki živijo v ZDA, Avstraliji ali drugih evropskih državah in so se tam že rodili? Ali ohranjajo stik s Slovenijo ali pa jim to ni toliko pomembno? Kakšno je njihovo življenje? Kako je drugačno od življenja vaše družine? Kaj pa znanci, ki so se odselili šele kot odrasli?

Kako jih sprejema tamkajšnja okolica? Ali govorimo o selitvah iz nuje ali preprosto zaradi želje po spremembi?

Eden izmed fantov v filmu reče, da se mu zdi izseljevanje beg pred težavami, ki jih s tem ne rešiš. Kaj mislite o tem? Je bolje ostati doma in se boriti za družbene spremembe, za boljše življenje, ali oditi in srečo poizkusiti drugje? Drugi pravi, da je nujno videti svet, da lahko kaj spremeniš doma. Kaj mislite o tem? Kam bi odšli, če bi morali?

Kakšne razloge imajo ljudje še lahko za izseljevanje razen gospodarskih – torej iskanja zaposlitve? Kaj pa politični razlogi? Kakšni so lahko? Kakšna je razlika med izseljenci/priseljenci in begunci?

O družbenih spremembah

Raziskave med mladimi, pripadniki generacije Z v Evropi in severni Ameriki, so pokazale, da gre za generacijo, ki ne ceni individualizma tako kot prejšnje. Na to bi med drugim lahko vplivala pandemija covid-19, ki je omejila svoboščine posameznika in zahtevala skupnostno ukrepanje, še bolj pa podnebne spremembe, ki so mnoge mlade povsod po svetu pognale na ulice z zahtevami po spremembi. Generacija Z naj bi bolj cenila podjetja in institucije, ki prispevajo k dobrobiti skupnosti, denimo z ogljično-nevtralnim poslovanjem, dobrotelostjo, družbeno koristnimi deli. Visoko cenijo tudi pravično družbo – rasno, spolno, seksualno enakost ...

Greta Thunberg, predstavnica te generacije, je zaslovela po vsem svetu, ko je še kot 15-letno dekle začela protestirati pred švedskim parlamentom zaradi neodločnosti pri sprejemanju ukrepov proti podnebnim spremembam. Navdihnila je vrstnike in vrstnice po vsem svetu; tudi pri nas so mladi po njenem vzoru pričeli organizirati »petke za prihodnost«, s katerimi zahtevajo varovanje narave, ustavitev gradnje novih cest, naložbe v železnice in predvsem odločnejše ukrepanje politikov. Svet, v katerega bodo odrasli, je v hudih težavah zaradi ravnanja prejšnjih generacij, v njem pa bodo morali živeti oni.

Neki fant v filmu reče, da bi za spremembe morali protestirati vsi Italijani in Italijanke; sam se počuti nemočnega, zdi se mu, da kot posameznik ne

more narediti ničesar. Kaj o tem mislite? Kako se začnejo družbene spremembe? Kaj lahko naredi vsak izmed nas? Ste že bili na kakšnem protestu? Kakšni protesti so pri nas potekali med epidemijo? Zakaj protestirajo mladi ob petkih? Zakaj so protestirali dijaki v Mariboru?

Kaj se zgodi na arhivskem posnetku iz leta 2001? Raziščite, kaj se je zgodilo na protestih v Genovi leta 2001: zakaj so protestirali, proti komu in kakšen je bil odziv države? Zakaj mislite, da je prišlo do nasilja? Poznate še kakšen podoben primer? Kje? Kaj si o tem mislite?

O oblikovni plati filma

Dokumentarni film *Futura* je posnet na 16-milimetrski filmski trak; ta ustvari samosvojo, lepo sliko, ki bi jo z digitalno tehnologijo težko pustvarili. Podobe so dinamične, čudovitih barv in imajo očarljivo zrnato teksturo. Prav zato kljub siceršnji prevladi digitalne tehnologije mnogo ustvarjalcev še vedno prisega na 16-mm format. Tako so posneti filmi, kot so *Trgovci* (Clerks, 1994), *Črni labod* (Black Swan, 2010), *Carol* (2015), *Zveri južne divjine* (Beasts of the Southern Wild, 2012), *Bombna misija* (The Hurt Locker, 2008), *Kraljestvo vzhajajoče lune* (Moonrise Kingdom, 2012) ... Tudi nekateri slovenski ustvarjalci in ustvarjalke vztrajajo pri filmskem traku. Matjaž Ivanišin je tako posnel filme, kot sta *Oroslan* (2019) in *Playing Men* (2017). Po njegovem ima odločitev za 16-mm

filmski trak in specifičen način snemanja z minimalno snemalno ekipo prednosti, odvisno od tega, kaj želiš doseči. Film *Zgodbe iz kostanjevih gozdov* (2019) je po drugi strani posnet na 35-mm filmski trak, na katerem nastane ostrejša slika, z bolj razdelanimi barvami in manj zrnato teksturo. V formatu super 8 mm snemajo predvsem ustvarjalci in ustvarjalke eksperimentalnih filmov. Širine filmskega traku so torej 8 mm, 16 mm in 32 mm; standardna širina je 32 mm.

Snemanje na filmski trak je od digitalnega veliko dražje. Ustvarjalci in ustvarjalke, ki delajo na ta način, morajo veliko bolj natančno načrtovati snemanje, da nastane čim manj odvečnih posnetkov in čim manj zavrženega filmskega traku. Če gre za igrani film, morajo igralci pred snemanjem natančno zvediti prizore, da jih lahko nato posnamejo v čim manj poskusih. Filmska ekipa mora znati snemati s kamerami na filmski trak. Drugačna in dražja je tudi postprodukcija filma, ki mora zaradi specifičnih zahtev filmskega traku včasih potekati v tujini ali drugem kraju; traja tudi veliko dlje. Dodaten izziv predstavlja dejstvo, da se je ogromno laboratorijev za razvijanje filma po digitalni revoluciji zaprlo.

Digitalna revolucija je snemanje naredila veliko bolj »demokratično«: film zdaj lahko posname skoraj vsak, na primer z mobilnim telefonom, in ga digitalno »distribuiraj« na spletu. Filmsko ustvarjanje je tako v zadnjih desetletjih eksplodiralo; sestavlja ga mnogo glasov in avtorskih poetik ustvarjalcev in ustvarjalk, ki za to sicer ne bi imeli možnosti. Po drugi strani je film na filmskem traku nekaj povsem drugega kot digitalni »film«; na traku z leti nastajajo praske, madeži, preskoki, ki jih piše zgodovina in so del »performansa« filmske umetnosti. Muzeju likovne umetnosti, na primer, ne bi nikoli prišlo na misel, da bi razstavil (digitalno) reprodukcijo namesto originalne slike, ki jo je naslikal umetnik in lahko na njej (bolj ali manj) od blizu opazujemo njeno dejanskost, razpoke v barvi, potege s čopičem, strukturo platna.

Pogovorite se o tem, kako je film videti. So dijaki opazili kaj drugačnega, kot so vajeni? Kakšna je bila slika? Barve? Tekstura? Morda vedo, zakaj?

Ali so že kdaj gledali film s filmskega traku? Kje je to sploh še mogoče?

Pogovorite se tudi o prednostih in slabostih digitalnega filmskega ustvarjanja, prednostih in slabostih snemanja na filmski trak. Na to temo v svetu filma v zadnjih letih potekajo burne razprave – v smislu obstojnosti filmov (filmski trak je obstojnejši od digitalnih kopij!), neločljivosti filmske umetnosti od medija filmskega traku, pa tudi privilegiriranosti in deprivilegiriranosti (ustvarjanje na filmski trak si lahko privoščimo v zahodnih državah, podobno velja za prikazovanje) ter vplivu globalnega trga in filmske industrije v kapitalizmu na film. Pred nekaj leti

je večina kinematografov po svetu po nareku velesil filmske industrije filmske projektorje zamenjala z digitalnimi, čeprav so ti manj obstojni in se hitreje kvarijo.

Kako je videti filmski trak? Kaj je negativ? Kako poteka razvijanje filma? Kakšna je razlika med filmskim trakom in fotografskim filmom? Ali imajo doma sami – ali pa njihovi starši – kakšen fotoaparati ali kamero, ki deluje na film? Morda kamero Super-8, ki so jo nekdanje uporabljali za domače filme, fotoaparate na film, polaroidne fotoaparate?

Del filma so odlomki iz Pasolinijevega dokumentarca *Zborovanja v ljubezni* iz leta 1965. Pogovorite se o tem, kaj pomenijo črno-beli deli, del česa so. V kakšnem obdobju so nastali? So s sedanostjo kakšne vzporednice? Kot dodatno dejavnost si lahko ogledate še ta film.

MOJA FUTURA: SPODBUDA K FILMSKEMU USTVARJANJU

Film *Futura* ponuja izvrstno izhodišče za spodbudo dijakom in dijakinjam, da se izrazijo prek filma, medija, ki jim je blizu. V pogovorih po ogledu filma spodbudite dijake in dijakinje, da posnamejo vrstnike in jih sprašujejo o podobnih temah, o katerih tudi sami/same razmišljajo.

Snemate lahko s filmskimi ali videokamerami, s kakovostnim fotoaparatom ali pa kar s svojimi mobilnimi telefoni. Če snemate s telefoni, pazite, da snemate v horizontalnem načinu – telefon naj bo obrnjen vodoravno, kot da gledate film v kinu ali na televiziji, ne navpično. Snemajte v ločljivosti HD (1080p). Priporočamo, da so posnetki kratki (3 minute, največ 10 minut).

Pri snemanju zvoka poskusite poiskati čim bolj miren prostor, kjer ne bo motečih zvokov in glasov v ozadju. Pri snemanju slike pa pazite, da kamera ni obrnjena proti svetlobi ali soncu, saj bodo v tem primeru obrazi pretemni, ozadje pa presvetljeno.

V posnetku so nastopajoči lahko predstavljeni z imenom, lahko pa tudi le kot dijak/dijakinja šole; lahko navedejo zgolj ime kraja, v katerem prebivajo. Datoteko z videoposnetkom pa poimenujte z imenom šole in razreda (brez šumnikov): ime šole_razred. Primer: gimnazijasentvid_2b.

Videoposnetke lahko dijaki naložijo sami ali pod vašim mentorstvom na povezavo **Moja Futura**.

Povezava za **nalaganje videovsebin**: <https://bit.ly/mojafutura>
(Za dostop ni potrebno geslo.)

Povezava za **dostop do posnetih videovsebin**:
<https://vimeo.com/showcase/mojafutura>
(Za dostop je potrebno geslo, ki ga boste prejeli ob rezervaciji projekcije.)

Za vsa vprašanja in pomoč pri snemanju, ogledu ali nalaganju videoposnetkov se lahko obrnete na **urednika video vsebin Moja Futura**:
Matej Bandelj, matej.demiurg@gmail.com.

Zbrani videoposnetki so ustvarjalni prispevek k raziskovanju *Future*, k skupnemu filmskemu razmisleku o tem, kako si v Sloveniji mladi predstavljajo svojo prihodnost. Posnetki so zato pomemben del pričujočega pedagoškega gradiva, saj bodo dostopni vsem drugim udeležencem šolskih ogledov filma – vsem dijakom/dijakinjam, mentorjem, učiteljem, drugim strokovnim svetovalcem in povezovalcem pogovorov po filmu.